

PLANINAR

Vjesnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“

U ZAGREBU.

»Planinar« izlazi svaka dva mjeseca pod dva broja na 16 stranica, izdaje ga »Hrv. plan. društvo. — Godišnja preplatnina a ujedno članarina jest 6 K; pojedini broj stoji 1 K. — Noveci se šiljuju društvenom blagajniku g. **Ivanu Exneru**, uraru i draguljaru, Petrinjska ulica br. 7. naprotiv Sudničke ul. na Zrinjskom trgu. — Upravu i uredništvo vodi privremeno prof. **Vjekoslav Novotni**, gornjogradska gimnazija.

Broj 1. i 2.

Za siječanj i veljaču 1907.

God. X.

Sarajevo—Bistrik—Pale.

(Piše Rudolf barun Maldini Wildenhainski-Sarajevo-Bosna.)

Od šeher Sarajeva juri željezni voz novom tek prije nekoliko mjeseci dogotovljenom prugom i to najprije istosmjerno sa onom u Mostar, a onda presijeca iza prvog kilometra cestu, koja vodi u Ilidže, te u polukrugu prosječnim usponom od 12% prolazi preko Kovačića. Tu prelazi preko istoimenog potoka željez. mostom gradjenim na luk od 40 m. širine. Prešavši španjolsko groblje nestane ga u prvom tunelu u duljini od 145 m. Nakon prijelaza imozantnim viaduktom sa pet otvora u duljini od 105 m. dolazi u prvu stanicu Bistrik, koja je u krasnom gotskom slogu sagradjena. Taj početni dio pruge dug je tek šest i pol kilometra, ali pruža putniku divan i nenatkriljiv pogled na šeher Sarajevo. Svaki čas otvaraju se opojenom oku novi vidici na grad, koji je sa triju strana okružen gorama kao: Humom (820 m.), Gradnjem (895 m.), Borijem (1090 m.) s Malim Orlovcem (1025) i Hrastom Glavom (1000 m.) te Trebevićem (1630 m.), a tek prema zapadu pruža oku slobodan vidik na sarajevsko polje, na šumoviti Igman (1250 m.) i na sniježnu glavicu visoke Bjelašnice (2060 m.). Kod Alifakovca zavija napokon pruga u divlji defilé Miljacke, čije je korito sputano pravim ciklopskim stijenama. Time je voz ostavio kulturu i izašao u divlje i romantične krajeve, koji se — što se prirodnih krasota tiče — mogu staviti u bok najljepšim švicarskim predjeljima. Tu ti upadaju u oči oveči kamenolomi, otkle izvoze kamen, koji upotrebljavaju za gradnju kuća grada Sarajeva, a također i za nasipavanje sarajevskih ulica. Vozeti se tako sve dalje i dalje vidis na više mjesta dinamitom rastrgano stijenje, koje se kod gradnje ceste i željeznice moralo odstraniti, dok ne prispiješ k ušću rijeke Moščanice u Miljacku. Tu je sagradjena u švicarskom slogu oveča gostionica »Da Riva«, koja po njezinu posjedniku ujedno i gostioničaru ime nosi. Dražesna je i dolina Moščanice s njenim nebrojenim izvorima, iz kojih se dovaža u Sarajevo pitka voda. Kod 8·7 km. dolazi voz do kozje čuprije, pravog remek djela turske gradjevne umjet-

nosti. Stari je to most gradjen još u XV. stoljeću, pa je radi gradnje veoma zanimiv. Dvije strme klisure na objema obalama Miljacke temeljem su mostu, koji se sastoji od jednoga luka bez potpornih stupova. Preko te čuprije prolazila je sva trgovina iz Soluna u srednju Evropu. Sada dolazi jedan tunel za drugim, cijela pruga usječena je u stijene, visoki zidovi od kamenja podaju pričinu sliku o tom, koliko truda je uložio ljudski duh, da si kroz tu divlju narav prokrči put. Ti nepomično zuriš kroz staklene prozore tvoga voza i diviš se čas onim ogromnim rudnim naslagama, čas okolišnim gustim šumama, a osobito pećinastim obroncima Romanije planine, koji su pod imenom »Velika Stijena« poznati. Diviš se okružen visokim gorjem, visoko nad koritom šumeće Miljacke. I neprestano tako uspinjući se ulazi napokon voz kod 19·3 km. u stanicu Pale, koja leži 808 m. više od Sarajeva, a sagradjena je u divnom švajcarskom slogu na jedan sprat. Pale je sa svog položaja vrlo zdravo i zanimivo mjesto. Naoči okruženo je velebnim šumama, u kojima hitronoge srne svoj život tiho provode. Tu je i za kasne jeseni vrlo priyatno boraviti. Zato i Sarajlje vole osobito nedjeljom i svecem za ljetne žege a i za kasne jeseni koji ugodni časak ovdje provesti. Pa mjesni ih voz za cigli sat amo prebac. Nu dolaze ovamo i stranci, osobito prsobolni iz raznih krajeva naše domovine i na dulje vremena, da narušenom zdravlju lijeka nadju u ubavom tom gorskom zraku, u tihoj božjo prirodi medju tamno zelenim crnogoričnim drvljem. Paie je dakle lječilište zaj prsobolne. Crnogorično drvlje, a osobito medju njim vite jele okružuju te i na sat hoda. Pa pomisli, kolike krasote i blagodati takovim ljudima u tom miomirisnom, blagom gorskem zraku! Zaista krasno je tu boraviti, a osobito u krasno uredjenom perivoju, što se je prostro oko novo sagradjenih ljetnikovaca, medju kojima je vrijedno spomenuti onaj engleskog konzula. Tu ti oko pase po miomirisnim ružicama, po umjetno zasadjenim ledinama i po drugom šarenom cvijeću. Ima tu i više gostionica, u kojima ćeš uvijek, ako si gladan ili žedan, tijelu okrepe naći. Svake godine ovdje je i lov na plahe srne i ušate zeceve. Preugodno je dakle ovdje i dulje vremena boraviti. Stoga mnogi liječnici i preporučaju Pale prsobolnjima. Kao što Pale, tako je i cijela okolica vrlo zanimiva. Kad si se tako sit nagledao i mnogi ugodni časak u tom lječilištu proboravio, vraćaš se željeznicom opet u bučno šeher Sarajevo.

Na Bjelolasicu (1533 m.) i Učku (Monte Magiore 1396 m.)

(Piše dr. Aug. Langhoffer.)

Odlučili smo bili sa prijateljem i drugom po struci prof. Dr. E. Rössler-om, da upotrebimo duhovske praznike za 3 uspona u goru i to: na Bjelolasicu, Bijele stijene i Učku; nu radi neprilika sa vremenom izveli smo samo 2, naime na Bjelolasicu i Učku. Da pričam nešto o tome.

U nekoliko dana 3 uspona su malo naporniji posao; zato smo se prije toga vježbali na bližnjim izletima. Dne 24. svibnja pošli smo iz Zagreba pješice na

Gračane u Bačun te preko Sljemena na Rauchovu lugarnicu u Stubičke Toplice. Dne 27. svibnja obavili smo još veći put, naime iz Samobora pješice na vrh Plješivice, te u selo Plješivicu na dobar objed u poznatu gostionu Horvatovu, a poslije podne i opet pješice prema Sv. Lenardu, na gradinu Okić, te preko Mirnovca u Samobor. Kad smo sa ova 2 izleta noge svoje dobro prokušali i uvježbali, pošli smo na svoj naumljeni izlet.

Dne 1. lipnja pošli smo večernjim vlakom u Lokve, kamo smo prisjeli 2. lipnja u 4 i pol sata u jutro. Naprtili smo svoje torbe* (Rucksack) na ledja te odmah sa kolodvora pošli dalje i za 2 sata hoda lijepom cestom prispjeli u Mrkopalj (824 met.). Mali zajutrak bi tuj od pol sata, pa krenusmo u 7 sati dalje kraj crkve na cestu, te na priječac gore na cestu, a od ceste i opet na priječac, te smo tako prispjeli u 8 i četvrt u Begovorazdolje u visini od preko 1000 metara (u karti nosi kota na humku broj 1090 m.). Nakon stanke od jednog sata krenusmo dalje pouzdan se u to, da sam ja bio sa našim podpredsjednikom Broschanom i sa odbornikom Hafnerom već prediđuće godine na Bjelolasici. Ide se na Bjelolasicu uskraj Begovog razdolja na desno preko triju livača označenih u karti imenima: Okrugljica poljana, Duga poljana i Vrbovska poljana; na kraju ove zakreće se lijevo te u zavojima uspinje do vrha Bjelolasice, obraslog samo travom i drugim niskim biljem. Sada je u ostalom put na vrh crvenom bojom po stablima označen. Put iz Begovograzdolja do vrha ima kakva 2 i pol sata. Ljudi, koji se žacaju sve to obaviti pješice, mogu doći iz Lokava u Mrkopalj kolima po prilici za 1 sat, a iz Mrkopla u Begovorazdolje radi zavoja i uspona ceste za $\frac{3}{4}$ sata. Vjetar, koji nas je već prije pozdravljaо, bio je na vrhu jak i hladan; zato tražimo zaklonište na obronku. Radi vjetra i tmurnog vremena vidik nije bio osobit; vidiли su se vršci okolišnih gora, a u daljinu nejasno predjeli Primorja. Nakon odmora na vrhu iza kako je došao po nas lugar, što sam ga za nas izmolio u Jaseoku, spustismo se kratkim putem preko šume za 3 sata uz kišu i soliku u Jasenak posve mokri, da se u prostranoj sobi cestarske zgrade kod naložene peći osušimo. Kiša je i po noći padala, a osvanulo i tmurno jutro. Nije bilo izgleda, da će biti bolje, uz to bilo dosta hladno. To je već drugi put, da mi je kiša pokvarila želju, da pohodim zanimive Bijele stijene, kojih se valjalo i opet odreći. Odlučismo kolima poći u Novi. Od dvaju boljih kola bila su jedna na putu, preostala nam druga, pa nije čudo, da je kočijaš, svjestan svoje moći, upotreblju naču nepriliku, da nas opuhne za 28 kruna! Sjeli smo u kola, zebli kao da tu još nije lipanj, te prispjeli za 2 i pol sata u Mošunje. Tu ima samo jedna zgrada, ujedno i krčma, gdje smo ostali 1 sat; iza jednog sata prispjeli smo u Brezje, gdje je kočijaš i opet odmarao konje. Nakon vožnje od 1 i pol sata, gdje smo se sve niže spuštali, a vjetar prestao, osjetismo po bilju a i toplov suncu, da smo u krasnom našem Primorju. Pogledom na zelenu i obrađenu dolinu Ledenicu, koja poput drugih manjih oaza kultiviranih u tom kršu oku godi, kao i vidikom prema Senju, na kršni Velebit, na otoke i na Učku,

*) Uprtica kaže narod za razliku od torbe, koja visi preko ramena. (Op. uredništva).

koja se uzvisila nad Opatijom, prispjesmo u Novi. Dobri i mili ljudi gostione k »Slavulju« primiše nas pod svoj krov, a imadosmo nenadano zgodu gledat svečanu povorku djevojaka u originalnoj svečanoj nošnji, koja je sa ostalom mladeži i oduševljenim narodom dočekala i pratila domaće svoje sinove, narodne zastupnike Dra. B. Mažuranića i Dra. Fr. Potočnjaka od parobroda u grad. Preostalo nam još vrijeme krasnog toplog popodneva upotrebismo za šetnju cestom Sprema Povilama, bi li što za našu struku ugrabili, a krasno naše sinje more namamilo nas je, da se i okupamo. Tako isti dan u jutro zebosmo, a na večer e razblažujemo u moru kupanjem.

Slijedeći dan 4. lipnja iza 6 sati u jutro koracamo krasnim jutrom uz vedro nebo oštrim korakom kroz zeleni Vinodol. Prošli smo Bribir sa ruševinama tarog grada, prošli i Gržane, Belgrad, sputali se u Drivenik — uz kuće na cesti tek, jer gradina i selo su povиše — kamo smo stigli za 4 sata hoda. Sunce stalo dobrano pripicati, uprtice kao da su nam teže postale, vrijeme odmicalo . . . sve to nas prinuka, da si kolima olakotimo i prikratimo put. Od sela Dol pruža se lijep pogled na Kvarner, a imenito na okolicu bakarsku. Prispjev u Kraljevcu okrijepismo se na udobnoj i krasno postavljenoj terasi novog prostranog svratišta Liburnia, gdje je bilo dosta raznolikih gostova, da se parobromom otisnemo na Rijeku. Tu smo odmah prešli na parobrod za Opatiju (Abbazia), kamo smo prispjeli prije 4 sata. Tada uprtismo opet na ledja sve svoje blago te put pod noge. Izmotasmo se iz parka dosta strmom stazom na kolnik te u selo Andretiče za 1 i pô sata, mjestimice toplom kišom poput rošice pozdravljeni. Nakon male stanke nastavismo kolnikom za $1\frac{3}{4}$ sata hoda do planinske kuće, nasladjivali se putem pogledom na Kvarner sa otočjem, a u daljini sa morem šiljaka historičkog Grobničkog polja do krajnih vršaka kršnog Velebita, koji nam svaki čas druge slike pokazivaše po suncu, koje je pratilo prolazne kiše u gorama. Hladni vjetar oko planinske kuće ne dade nam, da se tu dugo nasladjujemo pogledom, a uz to se hvatao već i mrak. Unidjosmo. Nismo bili sami. Bilo nas je tu kakav desetak osoba, jedni došli, drugi prošli. Brzo smo se udobno osjećali, jer su sobe prikladne, opskrba vrlo dobra, cijene primjerene. Planinska kuća nosi ovaj napis:

Monte Maggiore Schutzhause

Abs. Höhe des Schutzhause	950 m.	Abs. Höhe des Monte Maggiore
Erbaut 1886.		1396 m.

Velio zgodna je karta Učke gore obzirom na dugi krasni niz gorskih vršaka. Od mnogih, koji su nam pali u oči, bilježim od lijeva na desno: Sniježnik 1506 met., Risnjak 1528 met., Skrad 1044 met., Višnjevica 1367 met. Bitoraj 1385 met., Bijela Lasica 1545 met., Bijele stijene 1335 met. Javornica 1375 m. Velebit se je slabo isticao. Vidi se niz otoka: Cres Krk, Plavnik, Prvić, Goli, Rab, Lošinj. A kad se popneš na vrh Učke na koji smo prispjeli za 1 i pô sata, imaš još krasniji pogled na dalju okolicu, dok imaš pod sotom naravnu plastičnu kartu naše mile Istre. Ako je i

bila naša karta manjeg mjerila, držim, da će malo pogriješiti, ako navedem, da smo vidjeli osim okolice Rijeke, Opatije od Istre ne samo Bršec selo i jezero Čepić, Labin (Albona), Brgudac, Brest, Roč, Lupoglav, Dolnju Vas, Vranju, Pedenu, Pazin (Pisino) Boljun, Buzet (Pingente), nego i okolicu Pule, Kanfanar, Poreč te zaljev prema Trstu. Prije više godina imao sam bolji vidik, ali me još nuka, da se čim prije pohvalim u našem »Planinaru« sa još ljepšim.

Ni na vrhu nismo bili sami. Djeca pastiri došli, da napasu svoje blago, čak ovamo, čudili se pogledu kroz durbin. Sa vrha se vratismo za 1 sat do planinske kuće premda nismo mogli odoljeti napasti, da si putem naberemo crvenog božura, žutih i crvenih ruža i inog gorskog bilja, za planinare a po gotovo za prirodopisce, koji uživaju u predmetima prirode, uvijek osobito veselje, pa osobito kad se nadje što redjega ili čak novoga. Da zna ne samo Učka gora svoju glavu zimi često snijegom pokriti, a da se taj snijeg i oko kuće obilno nabere, pokazuju crte na gospodarskoj zgradbi, dokle je snijeg u nekim godinama siza; najviše g. 1905. i to 2·10 m. Kraj planinske kuće je propelo i zdenac sa jakim mlazom vode, a pred kućom stolovi i stolci, za lijepog vremena krasni užitak. Tko se žaca poći na Učku pješice, lako se uspinje do planinske kuće kolima po lijepoj cesti iz Opatije. Mi smo se spustili sa Učke po našem principu uvijek drugim putem natrag stazom u Lovranu, kamo smo prispjeli za $2\frac{1}{4}$ sata, te parobrodom krenuli na Rijeku, zadovoljni sa našim duhovskim izletom.

Glavica Vršica.

(Priopćio Jaroslav Babič.)

Mnogo nas ima hrv. planinara, koji smo bili na vrhu Plešvice; nu malo ih je, koji su se popeli na sva tri vrha, što ih mi običajno zovemo jednim imenom Plešvica. Za pravo se drugi zove Japetić 871 m., a treći vrh Glavica Vršica 747 metra. Ovaj treći vrh malo nas je posjetilo, pa stoga mi je dužnost drugove planinare na nj upozoriti.

Glavica Vršica leži južno od Japetića a sjevero-zapadno od mjesta Slavetić, pa je prema tomu najzgodnije, da se od Jaske preko Petrovine do Slavetića kolima krene, a dalje pješice šumskim putem držeći se uvijek desne strane na sam vrh. Put prolazi naiprije mladom hrastovom šumom, poslije bukovom, dok se na samom vrhu prostire krasna livada.

Kako je bio krasan jesenski dan, poslije kiše, imao sam prekrasan vidik na čitav Žumberak, a osobito spram Kleka, Risnjaka, Kapele itd. Za ovaj mali uspon od Slavetića na vrh treba sat i pol, a bio sam nagradjen izgledom, kao da sam se barem 1000 met. uspeo. Napram Zagrebu i dolini Kupe prostirala se magla, vidile se tek Vukomeričke gorice.

Preporučam planinarama taj izlet, osobito pako Zagrebčanima, koji ga mogu udobno obaviti u jednom danu. Prvim ranim vlakom valja poći do Jaske, pa kolima do Slavetića (14 kilometara); kola za 4 osobe simo i tamo stoje K 8.

Ručati se može u samom mjestu u gostioni Horvatovoj. Natrag bi se moglo i kroz lijepi kraj, naime preko Dola, Kostela, Pribića, Krašića na željezničku postaju Lasinja na vlak, koji nješto poslije 5 sati odlazi prema Zagrebu.

U Slavetiću vrijedno je posjetiti stari grad grofova Oršić, danas vlasništvo presv. gosp. baruna dr. Gejze Raucha; sa grada se pruža prekrasan vidik.

Ne mogu a da tom zgodom ne odam namjeru presvijetlog gosp. baruna, koja će razveseliti sve planinare, a njegovo ime trajno zadužiti. Gosp. barun naumio je vrh glavice Vršica, pokloniti hrvat. planinarskom društvu, te već odredio, da se to društvu javi.

Iz Spomenice hrv. planinarskog društva na Sljemenu.

(Priopćio Vj. Novotni).

Planinari, koji su bili u gradskoj planinskoj kući na našem Sljemenu, sjećat će se još dobro knjige, koju je lugar gradski kao pazikuća podavao gostima, da se u nj upišu. Ta knjiga nosila je ime Spomenica.

Na čelu te knjige bijaše u 13 paragrafa kućni red ubilježen. Taj kućni red, ustanovljen za predsjednika hrv. planinarskoga društva Ljud. Vukotinovića god. 1879. a potvrđen gradskim poglavarstvom 27. siječnja iste godine pod. br. 1003., još je i danas na snazi.

Spomenica ta teče od god. 1883. Prvi, koji je spomenicu potpisao, jest Žiga Štagl, i danas još žilavi i ustajni planinar; ne boji se on ono malo kiše, snijega i zime ni danas. Medju prvim gostima ubilježiše se: Miša Kišpatić, Vinko Dvořák, Šime Mazzura, Nadko Nodilo, Ivan Hafner, Milan Lenuci, Ivan Stožr, Milivoj Vezić, braća Vrbanići, Dr. Mašek, A. Gutschy, Mihovil Palmović, Vilim Koenig, Vukotinović, Šlosser Klekovski, Crnadak, Dr. Klaić, A. Gostiša, Josip Torbar, S. Egersdorfer, Dr. Švrljuga, Kraus, Mallin, Scholz, Steinbauer, V. Hinterhober, Hruby, Maurović, Mir. grof Kulmer, Nik. Grahov, Ehrlich, Eisner, Em. Alković, F. Suk, A. Belaj, Cvj. Rubetić, S. Bujanović, Gj. Šimončić, Trnski, Rojc An. i N. i drugi.

Iz popisa se razabire, da je bilo na Sljemenu već prve godine, otkad Spomenica teče, stranaca sa svih strana svijeta: i Madjara i Nijemaca, Talijana, Franceza, Bugara i Rusa. Svi u jedan glas hvale krasotu gore i vidika.

Intencija, koju je hrv. plan. društvo imalo dajući publici knigu tu Spomenicu, izopaci i osujeti sama publika. Lugar ne uzmože od inoga posla strance kontrolovati, koji bi od objestili bilježili u Spomenicu nepristojnih šala, često i prostota. Ne bi još nikada bilo zamjere, da se koja vesela šala iznese, kao što je recimo: J. Crnetić je s am svojih 140 klg. tijela polahko, ali sigurno, od 7 na večer do 1 ure po ponoći na Sljeme zanesao; ili da je J. Rusan nebeska lojtra, Vj. Fogl lepi dečko itd.: ali narodne, političke

i opće društvenih krupnoća nije smjelo nikako u knjigu, koja je imala biti donekle poučno-kulturno dokazalo.

Hrv. planin. društvo opetovano je pismeno zamolio publiku, da se kani nedoličnih riječi, nu kad to nije koristilo, povuklo je Spomenicu, koja zato prestaje god. 1889.

U Spomenici toj za tih sedam godina ima premnoga sad kračih sad obilnijih izjava veselja i radosti u formi doličnoj, bilo prozom bilo pjesmom, jezikom dakako hrvatskim, rijetko njem., madž., ruskim i francezkom. Pjesme su dašto ponajviše pusta šala i pjesnička igra nepjesnika planinara, ali našao sam i gdje-koju i ozbiljnu danas priznana pjesnika. Za jednu i drugu vrst iznijeti ću ovdje nešto onoga, što sam našao. Na taj način će se sačuvati i vrijedno.

Evo tih primjera, koji svi lirskoga karaktera odavaju ljubav prema domovini i ljepoti prirode.

1.

Oj ti goro lisna i zelena,
Čarna li si, divna, svud milena!
Tuj mi rajske slasti puna duša
Raje, čari domovine kuša;
Jedna samo bol mi srce kini,
Tuj da, bogu bliže, na visini,
Hrvatice mlade, nikad stare,
N'jemštinom mi udilj jezik kvare.
Bože, bože! Kad ćeš jednom tomu
Pamet dati rodu nesretnomu ?

27. svibnja 1883.

K. K.

2.

Oj bježte, sunca traci, iz te gore
I sakrite se u nebeske dvore;
Tud ljepša danas sunca s' očiju sjaju,
I užgat srce plamom žarkim znaju,
Što kliče miljem tajnim razdragano:
Životat da je v'jek mi ovdje dano,
U krasnom društvu tom i zrak taj disat,
Slavulja danju, noći čut biljsat,
Uživat rajsку slast u svako vrijeme
Sa divnog viša tvoga, milo Sljeme!

27. lipnja 1883.

Božidar pl. Kukuljević.

3.

Cio tjedan kad u prahu,
Niskoj sobi proboraviš,
Novce brojiš, te u strahu
Blagajne si rad sastaviš:

Koja sreća, koja radost,
Novcu složan kad nadješ skûp!
Wertheimicu tad zabraviš — — —
Bježi, bježi već na okup!

Sljeme naše zar ne vidiš?
 Tuj tek ćeš se odmoriti,
 Dahnuti na bistru zraku,
 Vode gorske se napiti,
 Grijat se na sunca traku;
 22. srpnja 1883.

Odojka si peć u hladu,
 Pa si masnu gladit bradu ;
 Brige sve još iščupati —
 Hajd na friško sijeno spati.

Janko Crnetić.

4.

Goro divna, goro krasna,
 Bajni čar te kruži svud ;
 Od tog časa, sretnog časa
 Miljem mi se puni grud !

Prvi put te danas zgledah,
 Tvoj me čar savladâ hol,
 Te u tebi, goro divna,
 Zaboravih jad i bol.

Ovdje ja bih bolnu srcu
 Uvijek našo pravi lijek ;
 Ovdje nema zlobe puste,
 Tuj sloboda vlada vijek.

Sa tvog visa ja se divim
 Lijepom kraju doma svog ;
 Na tvom visu ja se sjećam
 Jadnog roda hrvatskog.

Narav mu je svom ljepotom
 Uresila ubav stan ;
 Ali njime još i sada
 Vlada — jao — ropstva san.

Sa tvog visa, goro lijepa,
 Ja se molim bogu svom,
 Da sloboda skoro sine
 Bijednom rodu hrvatskom.

Goro divna, goro krasna,
 Ti mi dade nade lijek ;
 Od tog časa sretnog časa
 Sjećat će se, sjećat vijek !

18. svibanj 1884.

Josip Milaković.

5.

Kažu, da ljubav bolest je prijeka,
 Od koje teško naći je lijeka ;
 Kažu, da od nje gine ti duša,
 Kano kad cvijetak opali suša ;
 Kažu, da mori, život da toči,
 Napokon mrtvoj sklopi ti oči.
 Al ja već evo godinu dana
 Prebolit ne mogu teških rana ;
 Borim se teško životom, smrti,
 Nit mi je živjet niti umrti.
 Riješi mi, dragi, tajnu tu kletu,
 Zašto mi mrtvoj živjet na svijetu.

Jedna nesretnica.

Toj tužbi nadodade neki veseljak »Šime« ove stihove :

Kleta to tajna, dušice, nije ;
 Ljubav ti vjenac o srce vije.
 Njeguj ju žarko, njeguj ju milo,
 Živjet ćeš, dok ti tuckalo bilo
 Ljubavi bude; kada ti prestane,
 Ljuće će teško pregorjeti rane.

18. listopada 1884

Šime.

6

Na stancu kamu
 Tuj na samu
 Sjedi mladić blijed,
 A nuz lice
 Strjelimice
 Vidiš suza slijed.

Usable oči
 Mutno koči
 Vijek na jednu stran ;
 Tuda čeka
 Slatka lijeka —
 Čeka bijeli dan.

7. svibnja 1895.

M. F. Majcen.

7.

Na Sljemenu s piramide
 Zavičaja divni čar
 Zatravljeni oči vide,
 Usplamčuje srca žar.

A modrilo vedrog zraka
 Nadsvodilo ovaj svijet,
 Al to nij' modrina takā
 Kô tvog oka tajna sjet.

Gledeć tako zemlju bajnu
 S divnog gledališta tog,
 Kô da vidim zvijezdu sjajnu
 Predhodnicu žiča svog.

Tamnih šuma zelen gusta,
 Silnih jela divan stan
 Bili bi mi pustoš pusta,
 Da mi Tvog nij' bića kras.

Na Tebe me sve to sjeća,
 Kudgod svrnem pogled svoj,
 Majsko milje ljetnog cvijeća
 Spominje mi pojав Tvój.

Cio svijet je krasan, ubav,
 Kad se Tebe sjetim mlad,
 Jer j' u Tebi sreća, ljubav,
 A bez Tebe pustoš, jad.

Kô što dom ja žarko ljubim,
 Tako Tebe ljubim, znaj;
 Za njeg rado život gubim,
 A za Tebe još i raj.

28. svibnja 1884.

F. M. T.

8.

U visini, na daljini
 Svjetske zlobe i taštine
 Slobodna se miso vije
 Širom moje domovine.

Tuj ne čutim lanca teška,
 Ne kvači me ropstvo kleto ;
 Sve je mirno, sve je drugo,
 U prirodi sve je sveto.

Kô ponosit sokô sivi,
 Što slobodom krila vije,
 Srnem i ja, plovim i ja
 Vrh proklete tiranije;
 I u dolu vječnih suza
 Za slobodom srce diše;
 Ali tuj se krvna oka
 Vedja tare, suza briše.

23./24. svibnja 1885.

Rajski vide! Vele meni,
 Grob si puka umiruća;
 Al odovud nisi grobljem,
 Već kol'jevkom uskrsnuća.
 Silni ćemo opet biti,
 Znoj naroda puk će žeti.
 Pozdravljam te, vide mili,
 Kraju božji, kraju sveti!

Silvij Strahimir Kranjčević.

Pod Velikim Klekom (Grossglockner 3798 m.)

(Priopćio Vj. Novotni.)

Zell am See, Kaprun, Aussee, Hallstadt.

Silni broj putnika i planinara kreće godimice ljeti u alpinski kraj oko Velikoga Kleka, toga gorskoga stožera na granici Korutanske, Tirola i Salzburške, da okrijepi dušu i srce čarom prirode. Hiljade i hiljade njih se sastaje osobito u Zell am See, malenu inače mjestu Salzburške, ali znamenitu po kontrastu prirodnoga čara i daleko poznatu po svom maru i nastojanju prirodni taj čar u korist općine i slasti putnika otkrivati i proslaviti.

Iz Zagreba možeš zgodnim brzovlakom doći južnom i državnom austrijskom željeznicom do toga mjeseta za 12 i pol sati i to: do Židanog mosta (2 sata), do Brucka na M. (4.18 s.), preko glavnih stanica: Leoben, St. Mihael, Selztal, Steinach-Irdning, Bischofshofen do Zell am See (6.18 s.). U St. Mihaelu se sastaje još pruga iz Bjelaka i Celovca (preko Glandorfa); u Selztalu još zapadna pruga bečka, u Stainachu-Irdningu još pruga iz Ischla, u Bischofshofenu se dijeli pruga u Salzburg i Innsbruck. Treća stanica od Bischofshofena jest stanica Schwarzach—St.Veit, koja će te za 41 čas brzovlakom opet odvesti do glasovitog kupališta Gastein.

Zell am See leži na pruzi prema Tirolu, na desetoj stanici od Bischofshofena, 754 m. n. morem; Broji do 1700 stanovnika. U njegovu okružju leži Zittelhaus, najviša planinska i meteorološka kuća u Evropi, i to na Sonnblicku 3163 m. nad morem. Trgovište Zell stoji na kamenoj naplavini, što ju je s istoka nanosio sa visova mali, ali kad nabuji, ljuti i grozni potok Schmidten na zapadnu stranu jezera. To jezero široko je blizu kilometar, a dugo do 4 km. pravcem od juga na sjever. Na toj naplavini, koja čini poluotok na jezeru, životarilo je neznatno i prije nego je željezница ovaj gvozd gorski prosjekla nepoznato seoce sa nekoliko stotina duša. Danas se to mjesto prikazuje u ljetu putniku kao velegrad. Sila kupališta, krasnih hotela, kavana, gostionica, u kojima često od navale putnika ne možeš stana naći, daje mu lice otmenoga evropskoga grada, gdje kuće seoske iščezavaju. Inače ne nalazi putnik u tom mjestu

historičkih spomenika, van ako se istakne župna crkva, gradjena u staro-gotskom slogu.

Nu tim više čara podaje putniku okolica svojim gorskim veličanstvom. Naokolo čvrsto zatvorili silni kameni gorostasi od 2000 do 3000 metara visoki živo to jezero, na kojem se ljujla bezbroj lijepih barka i koje obručljuje pitna zelen, ovdje se bijeli pojedina kuća, ondje seoce ili ohol grad. Ti kameni gorostasi titraju, obasjani suncem, od vječnog snijega; na drugoj strani ti mrka gorostasna golet napunjuje dušu nekim strahom; na trećoj strani tamna sočna zelen, koja proviruje ili se spušta sa vječnog leda i snijega, obuhvata poželjno tvoje oko.

Ali nije samo to prirodno veličanstvo naravi, koje se ovdje u kolo uhvatilo oko stranaca, već i općina sa planinarskim društvom nastoji oko toga ve skoro pô vijeka, da primami, hvata i drži strance na svojem pragu, naro planinare. Če no probija nove puteve na visove te se brine za udobnost stranaca i putne im potrebe. Zato se danas prelazi iz sjeverne strane Velikoga Kleka na južni sigurno i skoro udobno, kao zagrebački planinar preko Sljemena na Stubicu — dakako uz zdrave noge i pluća.

I ja sam mnogo godina smisljao to učiniti. I otputim se prije godine u taj kraj pod Veliki Klek, da odavle prevalim preko Kleka na drugu stranu Heiligenblut; ali namisao mi samo dijelomice za rukom podje.

Na poolazu oko sredine srpnja ustavih se opetovano i to: u Selztalu, Ausseeu, Hallstadtu, pa ču tek 3. kolovoza krenuti u Zell. Na dolasku se spusti trodnevna kiša i snijeg. Gore osvanu četvrti dan iza bure u divnoj novoj sniježnoj košuljici. Zrak bijaše tako čist, da si mogao iz Zella kao na dlanu i mala rebra i uvale pod Velikim Klekom razabirati. Sve gorje naokolo bijaše što je iznad 1500 m. jednake čistine i bjeline, kao da si dugim lancem horizontalno izmjerio medju, do koje će snijeg zapasti. Ogromni bi to i silni prizor od dva svijeta; gore svijet zimski, dolje ljetni, a sunce na tamnoj modrini nebeskoj pravedni i mili stvoritelj jednome i drugome svijetu!

Sad nije bilo misliti na prijelaz preko Kleka radi pogibelji od smrtonosnih sniježnih usova i dubokoga snijega. To vodići vrlo dobro znadu; ali se otputih jednoga dana u dolinu Kaprun, a drugoga na vis Schmidtenhöhe (1968 m.) Jedan i drugi uzlaz nema nikakove teškoće, a spadaju ovdje u najobičnije uzlaze planinarske.

(Nastavit će se.)

Turistika u Švedskoj.

(Priopćio dr. F. Bučar.)

— Hvilo och Kurorter i Sverige 1906. Pod tim naslovom izdaje već petu godinu švedsko turističko društvo knjigu za neznatnu cijenu, u kojoj se nalazi mapa i opis sa slikama od svih važnijih mjesta, gdje se po Švedskoj može ljetovati. Knjižica doživila je već nakladu od 14.000 pri-

mjeraka, a to najbolje svjedoči, kako je bila potrebna i koliko vrijedi. Čitava zemlja je razdijeljena prema turističkim partijama, kao: Stockholm i okolica, Veliki kanal, Velika jezera, Južna morska obala, Najskrajniji sjever itd. i posvuda su ubilježena sva mjesta, gdje imade prilike i kakove su prilike za turiste: Tako željeznički i parobrodarski red plovidbe, opis hotela i cijene soba i jela, a osobite prirodne krasote. Napominje se još, gdje se preporuča odulji boravak i uz koju cijenu; upozoruje na floru, faunu i mineralogiju te kulturu i obrt itd.

Knjižica sadržaje 150 slika od predjela, svratišta i kupališta, koja su osobito mnogobrojno zastupana. Prema tome je ta knjižica prava priručna knjiga za svakog turistu, tim više, što u Švedskoj sve, što samo može, nastoji, da ide preko ljeta na ladanje u prirodu, koju svaki intelligentni Šved nada sve voli. Knjiga će se svake godine nastaviti i uvijek s najnovijim podacima i novim mjestima, te će na taj način postati neophodno nuždna svakom švedskom i stranom turistu, koji u velikom broju svake godine Švedsku posjećuju. Napose će pako dobro doći članovima švedskog turističkog društva, kojih imade već blizu 40.000!

Svedsko turističko društvo izabralo je od mnogobrojnih fotografija iz svoje zbirke 850 najkarakterističnijih za opis Švedske i njezinih prirodnih ljepota. Iste će izdati u posebnim jeftinim i elegantnim albumima za školu i dom. Do sada je izašao prvi svezak dajući nam sliku o Stockholmu i okolici sa 65 slika uz cijenu od K 1:50. Uz fotografije nalazi se i kratki opis slika. Album je vrlo ukusno opremljen.

Planinarske prometne vijesti.

(Priopćio Vj. Novotni).

Slovensko planinarsko društvo markiralo je — kako čitamo i bilježimo po glasiliu njegovom u br. 11. god. 1906. — prvi put neke gorske pute na novo sagradjenoj željeznici u Karavankama, koja je spojila Celovac i Bjelak sa južnom željeznicom kod Jesenica (Assling). Ta je željezница prometu predavana prošle godine 30. rujna. Presijeca krasnu dravsku dolinu nazvanu Rožnu dolinu (gornju, donju) prelazeći kod Svetne vasi (Weizendorf) Dravu.

Ti markirani puti jesu ovi:

1. Od Žihpolja (Maria Rain), stanice, vodi znak na dravski most pa preko mosta u Borovlje (Ferlach); dobar sat hoda.
2. Od Bistrice v Rožu (Feistritz im Rosental) vodi znak do sv. Križa, gdje se nalaze grobni spomenici iz francuzkih bojeva, pa rubom Medvjedjega dola u Sveče (Süetschach); dobar pol sata hoda.
3. Od Švečâ — to je rodno mjesto Einspielerov — znak vodi na Kočnu i Jesenice (Assling).
4. Od Švečâ preko Ledina u Podgorje (Maria Elend); sat i pô.

5. Od Podgorja (Maria Elend) preko Suhe na Golicu (1836 m.) ili Planinu u Jesenice (Assling).

6. Od Podgorja na Leše, na Št. Jakob, ; mala ura hoda.

7. Od Št. Jakoba u Podrožicu (Rosenbach); mala ura hoda na priječac, na okuč sat i pô.

8. Od Št. Jakoba preko Kladja na Golicu (1836 m.) (mimo Janežičevoga doma, pod viadukt pa na lijevo uzgor); 4 sata hoda.

9. Od Št. Jakoba preko Podrožice (Rosenbach) na Golicu je najkraći put.

10. Od Št. Jakoba na dravski most, pô sata hoda.

11. Od Štefana (Loče) do Vrba (Velden); uru puta.

Slovensko planinarsko društvo steklo si zasluga i našu ne malu hvalu, što je tim markiranjem nas planinare zgodno približilo do kraja i jezera naše krasne slovenske Korutanske kao što su jezera: Vrpsko (Wörther), Oževansko (Ossiacher), *Hodičko (Keutschach) i Blaško (Faaker).

Književne vijesti.

Ljubljanski planinski vestnik ima u 11. i 12. br. od prošle godine u 1. br. od ove godine ove članke: 1. Čez Triglav na bolžki Grintavec, Kanin in Montaž od Švigelja; 2. Iz Novega Mesta v Sarajevo na kolesu od Ljubiča; 3. Valentin Stanič, prvi veleturist od Orožena; 4. Na Suhu Plaz—Škrlatico po severni steni, preložil s českega Švigelj.

Časopis turistu u Pragu nosi nam u br. 12. prošle godine i u 1. 2. br. ove godine ove opise: 1. Iz Jimramova do Chudobina od Prosika; 2. Iz kraja Frankopana od Panýreka; 3. Telegrafni dráhy jako prorok provětrnosti od Bělohlava; 4. Zimní výlet na Krkonoše od Černýa; 5. Měření zemské od Súchaneka; 6. Turistika ve Francii od Fabensa; 7. O zemětřesem kalifornském od Daneša.

Alpsky Věstník českoga odbora slovenskoga alpinskoga društva u Pragu donosi nam ove članke u 2. 3. 4. 5. br. godišta 9.: 1. Po cestách málo známých od Dvorskya i Cermaka (opisuju se dijelovi kranjskih Alpa: Mala Ponica, Škrlatica). 2. V bílé pohádce od Šittlera.

Bulgarski turist u Sofiji nam donosi u 7. 8. i 9. br. petogodišta svoga ove opise: 1. Izlet do manastira »Sedam Prestola« od Pančeva; 2. Na put u sjeverozapadnu Blgariju od Bozova; 3. Biró za putovanje od Fon-Redena; 4. Zimski turistički sastanci od Pineroba.

Österreichische Alpenzeitung donosi nam u br. 722. do 730. ove opise: 1. Die Nordwand des Hochstadls in den Lienzer Dolomiten (konac) od

* Vidi Planinar 1905. str. 78., gdje valja tisk. pogrešku »Plaščko« u »Hodičko« ispraviti.

Königa; 2. In der Sesvenagruppe od Lucerne; 3. Tinzenhorn und Piz d' Äla od Hubera; 4. Vom Adlerpassee zum Alphubeljoch od Hoeka; 5. Die Besteigung des Aconcagua (7020 m. najviši vrh Amerike) od Reicherta; 6. Die erste Ersteigung des Mont Brouillard (4053 m. kraj Montblanca) od Blodiga.

Oesterreichische Turistenzeitung ima ove opise u br. 15. do 24. god. 1906. i u br. 1. 2. 3. od ove godine: 1. Einst und Jetzt (opis puta na Triglav) od Altonsa Pavicha; 2. Die Westwand des Spitzkotels (2718 m. u Dolomitima Lienza) od Sojke; 3. Zum Piz Buin (u Voralbergu 3000 m.) od Nägelea; 4. Cortina d' Ampezzo im Winter od Bartha; 5. Eine Skitour in der Wildschönau od Fleischmanna; 6. Wanderungen im westlichen Teile des Tennengebirges od Chlebowskoga; 7. Das Pitz — und Schnalsertal (u Tirolskoj) od Wintera; 8. Die Höllentalklamm am Fusse der Zugspitze (na granici Bavarske i Tiolske) od Reinera; 9. Cortina im Winter od Bartha; 10. Eine Osterreise nach Tripolis, Tunis und Algier od Grunda.

Raznice.

Najviša željeznica na svijetu jest željeznička Ferrocarril central del Peru u južnoj Americi; vodi iz Oroya u Peru uspinjući se na 4.780 metara (skoro kao Montblanc). Ima 222 km. Gradnja je stajala 225 miliona franaka. Osobitost te željeznice leži još u tom, što polazi iz tropске vrućine pa prelazi vječni led i snijeg.

U Evropi najviša željeznica vodi preko Goernergrata u Švicarskoj 3.019 metara.

Osamljeno seoce. Nad Genèvom, u gori Salève, ima sasvim osamljeno seoce La Tuile 1400 met. visoko, koje se bavi mlijekarstvom. Do tog seoca vodi samo vrlo uzan, strm i opasan put. Da tomu doskoče, spojiše nizinu sa visom dvogubom ocijeljom žicom, poput naše uspinjače, kao običnim općilom.

Vrli planinar, preparator na sveučilištu u Genevi, M. Chapius, koji je bez vodiča bio četiri puta na Montblancu, nekoliko se puta već spusti po toj žici — ali ne u caissonu — uhvativ se za žicu u prostu zraku. Kakove li sokolske mišice, odvažnosti i ustrajnosti! Sliku toga silaza možeš vidjeti u pariškom listu *L'illustration* u srpanjskom broju 1902 god.

Brzina evropskih automobilista. Za automobil i aeronaftiku Francezi su danas u Evropi prvi. Automobilista Francez Fournier prevali put od Pariza u Berlin sa 16 sati i 6 časa. Put ima 1198 km.; za sat dakle prevaljivaše otvorenom cestom poprečno 75 km. — Maurice Farman prevali za jedan sat put zatvoren od Cambeau Fontaine na Port-sur Saône t. j. 103. km. i 680 met. — Na automobilističkoj utrci Paris — Belfort — Bregenz — Salzburg — Beč

(1500 km.), u kojoj je vozilo 137 automobila, prevaljivaše René de Knyff dijelomice za sat 123 km. gdje je to ravan put dozvoljavao; no ipak ne održa on pobjedu, već M. Renault, koji je vozeć automobil lahke francuske konstrukcije za 35 časa prije svih na metu u Prater bečki stigao, gdje ga je grofica Schönborn, gospođa predsjednika kluba automobilista, pozdravila izručujući mu zlatno-kristalnu amforu napunjenu šampanjcem,

POZIV.

Prema §-u 7 društvenih pravila saziva predsjedništvo na 14. travanj 1907. u 11 sati prije podne u Grand Hôtel glavnu skupštinu hrvatskoga planinarskoga društva sa ovim

DNEVNIM REDOM:

1. Predsjednik otvara skupštinu.
2. Ovjeravljuje se zapisnik zadnje glavne skupštine.
3. Čita se izvještaj upravnoga odbora, blagajnika i nadzornoga odbora.
4. Eventualni prijedlozi odbora ili članova.
5. Izbor predsjednika, upravnoga i nadzornoga odbora.

Ovaj odbor moli što uljudnije, da izvole gg. članovi što mnogobrojnije doći na tu skupštinu, jer se radi o znatnom interesu društva.

Predsjednik

Miroslav grof Kulmer.

Za tajnika

Novotni.

Oglas i molba.

Dogadjalo se opetovano, da dangube na Sljemenu štete prave režuć stolove i oglase društvene te odnašajući putokaza, flaša i kupica. Lugari ne mogu na sve svagda pripaziti, pa se zato u interesu društva što uljudnije umoljavaju svi članovi društva i p. n. publike, da pripazi na takove dangube pa da ih prijavi, ili da im se brevi manu zaslužena pravica otkroji.

Još se umoljavaju sva p. n. gg. članovi, da svagda nose na Sljeme svoju godišnju namiru (kao izkaznicu), jer lugar imade nalog, da brani pristup u društvene prostorije nečlanima, koji bi često zapremali sobe, za koje tek članovi plaćaju.

Za noćenje na Sljemenu plaća član društva po 30 novčića, ne član 1 for. Jedni i drugi imadu kod društvenoga blagajnika g. Exnera urara i draguljara u Petrinjskoj ulici prije potražiti pristupnicu.

Za dvorbu nagradjivati će članovi lugara i kuharicu primjereni po volji,

nečlanovi moraju plaćati barem po 5 novč., ako od lugara zatraže za stol podvorbu sa društvenim inventarom, za kćji je društvo ove godine opet već izdalo do 200 K.

Uprava hrv. planinarskog društva.

Na Plešivicu!

Tko se hoće užiti čarnih vidika, okrijepiti zdravlje svježim gorskim zrakom, odmoriti pod blagim podnebljem, neka ne propusti poći na Plešivicu. Gostiona Horvat pružiti će mu svaku udobnost. Tu je krasna terasa, s koje ti vidik pod nogama puca na more vinograda, a dalje širok i lijep pogled na istok, jug i zapad do skranjeg horizonta. Tuj ima i stalni dalekozor, koji povećava 73 puta; naći ćeš u dvorani još glasovir, sve hrvatske dnevниke, ima tuj i kugliana itd.

Ovdje ćeš se odmoriti i užiti prirodnih krasota, koje uzalud u tudjini uz skupe novce tražiš. Ovdje je bolje, ljepše, a jeftinije!

Tudje tudjinu, tebi tvoje doliči, Hrvat i Hrvatice, svojim se dičite!

Pa i za kola je skrbljeno; općiti će naime ljetni omnibus pred zagrebački vlak na željezničku postaju Jaska svake subote po podne u $4\frac{1}{2}$ i nedjelju u $7\frac{1}{4}$ sati u jutro na Plešivicu za 1 krunu od osobe. Po naručbi doći će kola pred svaki vlak bilo u Jasku ili Samobor. Odgovore daju

Braća Horvat, Plešivica p. Jaska.

Natječaj.

Hrv. planinarsko društvo traži stručnjaka, koji bi bio voljan uz svaku primjerenu nagradu sastaviti panoramu obzorja zagrebačkoga. Usmenu ili pismenu ponudu prima tajnik ili predsjednik društva

Miroslav grof Kulmer.

Sadržaj: Sarajevo—Bistrik—Pale. Piše Rudolf barun Maldini Wildenhainski. — Na Bjelolasicu (1533 m.) i Učku (Monte Magiore 1396 m.) Piše dr. Aug. Langhofer. — Glavica Vršica. Priopćio Jaroslav Babić. — Iz Spomenice hrv. planinarskog društva na Sljemenu. Priopćio Vj. Novotni. — Pod Velikim Klekom (Grossglockner 3798 m.) Priopćio Vj. Novotni. — Turistika u Švedskoj. Priopćio dr. F. Bučar. — Planinarske prometne vijesti. Priopćio Vj. Novotni. — Književne vijesti. — Raznice. — Poziv. — Oglas i molba. — Na Plešivicu. — Natječaj.